LAUSUNTO 7.11.2022

Eduskunta
Sosiaali- ja terveysvaliokunta
HE 234/2022 vp

Suomen Omakotiliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuultavaksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi **väliaikaisesta sähkötuesta** ja **tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta** muuttamisesta.

Taustaa ja Omakotiliiton näkemyksiä esitykseen
Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki väliaikaisesta sähkötuesta. Sähkön hinnan voimakkaan kohoamisen ja arvioiden mukaan edelleen kohoavan hinnan vuoksi on tarpeen tukea pien- ja keskituloisia kotitalouksia erityisellä sähkötuella.

On hyvä, että hallitus sopi vuoden 2023 talousarvioneuvotteluissa eri toimenpiteistä, joilla voidaan vähentää voimakkaasti kohonneen sähkön hinnan haittavaikutuksia ja kompensoida niitä erillisellä sähkötuella niille pienituloisille kotitalouksille, jotka eivät pysty hyödyntämään verotuksessa tehtävää kotitalousvähennystä sähköenergialaskun perusteella.

Nyt lausunnolla olevaa sähkötukea maksettaisiin niille kotitalouksille, jotka eivät pienituloisuutensa vuoksi pystyisi täysimääräisesti hyödyntämään sähköenergialaskun perusteella myönnettävää kotitalousvähennystä. **Omakotiliitto** pitää tärkeänä, että tässä voimakkaasti kohonneiden kustannusten tilanteessa on valmisteltu lisätuki, koska asumistuilla ja toimeentulotuella ei pystytä turvaamaan kaikkien pienituloisten tilanteita.

Omakotiliitto pitää hyvänä, että esityksessä määritellään selkeästi se, mitä tuettavalla sähköenergialla tarkoitetaan. Sähköenergiasta maksetulla määrällä tarkoitettaisiin sähkönkäyttöpaikkaan hankitusta sähköenergiasta maksettua verollista määrää sekä siihen mahdollisesti liittyvää perusmaksua. Tuki olisi kuukausikohtainen ja sitä ei maksettaisi, jos kotitalous on saman laskun perusteella saanut toimeentulotukea.

Omakotiliitto kannattaa esityksen tavoitetta tukea pienituloisia kotitalouksia tilanteessa, jossa sähkölaskun maksaminen aiheuttaa vaikeuksia.

Harvaan asutussa ja pitkien etäisyyksien Suomessa sähkön hinnan nousu uhkaa vaikeuttaa erityisesti sähkölämmitteisissä omakoti- tai rivitaloissa asuvien pieni- ja keskituloisten toimeentuloa. Esityksen mukaan sähkötuen mahdollisia saajia arvioidaan olevan noin 100 000. **Omakotiliitto** arvioi, että määriteltyjen euromäärien takia tulee olemaan väliinputoajia, jotka eivät pysty hyödyntämään sähkötukeakaan

Tuen maksaminen edellyttäisi lisäksi laissa määritellyn omavastuun ylittävää kuukausikohtaista sähkölaskua. Tukea maksettaisiin vakinaisen asunnon sähköenergiasta aiheutuneista kustannuksista. Tukea maksettaisiin 60 % kuukausittaisen sähköenergialaskun 400 euroa ylittävältä osalta. Tukea myönnettäessä otettaisiin huomioon enintään 1500 euron sähköenergialasku kuukaudessa.

Omakotiliitto pitää 400 euron omavastuun alarajaa liian korkeana. Oli hyvä, että esityksen annettiin konkreettisia esimerkkejä eri tilanteissa, joissa tukea voisi saada**. Omakotiliitto esittää huomiona, että pientuloiselle tai yhden tulon/eläkkeensaajan kotitaloudelle sähkön hintamuutoksen takia tapahtuva kustannusten nousu esimerkiksi 50 eurosta 390 euroon voi suistaa täysin talouden**. Kuitenkin tämä kotitalous ei olisi oikeutettu sähkötukeen, mutta ei

myöskään voi hyödyntää tulojen pienuuden vuoksi sähkövähennystä. **Omakotiliitto vaatii**, **että näiden henkilöiden määrä kartoitetaan ja heille suunnitellaan myös tukimuoto**, jotta kukaan ei joudu pakkotilanteeseen esimerkiksi oman kodin myyntiin tai taloudelliseen ahdinkoon.

Laki väliaikaisesta sähkötuesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja olemaan voimassa 30 päivään huhtikuuta 2023. Laki tuloverolain 92 §:n väliaikaisesta muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2023 ja olemaan voimassa 31 päivään joulukuuta 2023. Omakotiliitto näkee haasteena sen, että Suomi on pitkä maa, jossa pohjoisessa lämmityskustannukset nousevat jo elokuussa. T**ukeen valittu ajanjakso ei kata koko Suomen osalta korkean sähkön hinnan haittavaikutuksista kärsiviä kotitalouksia.**

Esityksen mukaan tukea myönnettäisiin vain kotitalouden omassa käytössä olevan vakituisen asunnon sähkönkäyttöpaikan perusteella. Näin ollen esimerkiksi lapset eivät saisi tukea vanhempiensa vakituisen asunnon sähkölaskuista. Tilanteissa, joissa kotitaloudelle olisi samanaikaisesti käytössään useampi vakituinen asunto, tukea myönnettäisiin vain yhden sähkönkäyttöpaikan perusteella. **Omakotiliitto** näkee tässä haasteen: kotitalous voi esimerkiksi työn vuoksi joutua asumaan kahdella eri paikkakunnalla ja maksamaan sähköä kahteen sähkönkäyttöpaikkaan.

Omakotiliitto pitää tärkeänä, että **tuen saaminen kirjataan** lakiin ja perusteluihin mahdollisimman **selkeästi,** ja näistä tiedotetaan kotitalouksille ymmärrettävästi, esimerkiksi milloin oikeus on tai ei ole, kuten jos on oikeutettu tuloverolakiin valmisteltavaan kotitalousvähennykseen sähköenergialaskun perusteella. Samojen kustannusten perustella voisi näin ollen saada tukea vain joko suorana tukena tai verovähennyksen kautta. Esityksen mukaan verotuksen kautta myönnettäviä tukia ei voi hyödyntää lainkaan, jos tulot ovat sen verran pienet, että niistä ei tule maksettavaksi tuloveroa. Voi myös olla, että verot riittävät hyödyntämään vain osan kotitalousvähennyksestä. Esityksen mukaan tarkoituksena on, että verovähennystä hyödyntäisivät ne, joiden verot riittäisivät vähennykseen täysimääräisesti. Nämä on tärkeää viestiä selkeästi.

Esityksen mukaan tukea haettaisiin Kansaneläkelaitokselta ja sitä maksettaisiin ajalla 1.1.—30.4.2023 käytetyn sähköenergian perusteella. Kansaneläkelaitos tutkisi oikeuden tukeen ja myöntäisi tuen hakemuksen ja sen liitteenä toimitetun sähkölaskun perusteella. **Omakotiliitto pitää hyvänä**, että 4 § on kirjattu hakuajaksi 31.12.2023, sillä sähkölaskut tulevat jälkikäteen kuluttajalle ja täten myös hakemukset voivat saapua myös lain päättymisen jälkeen.

Vaikutusarviossa on merkittäviä epävarmuuksia, kuten talven sääolosuhteet, kotimainen sähköntuotanto mukaan lukien Olkiluoto 3 tilanteen, kotitalouden sähkösopimuksen päättymisajankohta, ja uuden sopimuksen sähkön hintaa sekä kotitalouksien sähkönkulutuksen mahdollinen vähentyminen, jotka on todettu hyvin esityksessä. Korkea sähkön hinta kannustaa vahvasti alentamaan sähkönkulutusta Omakotiliitto on huolissaan niistä kotitalouksista, joissa tämä ei riitä alentamaan kustannuksia. **Omakotiliitto arvioi, että** tuen tarvitsijoita voi olla esityksessä arvioitua enemmän.

Jatkamme mielellämme sidosryhmäyhteistyötä asiassa.

Kunnioittavasti
Suomen Omakotiliitto ry
Marju Silander Ari Rehnfors
toiminnanjohtaja puheenjohtaja